

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBOS 2015 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Tarnybos vaidmuo, funkcijos, įgaliojimai

Rokiškio rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos (toliau – Tarnyba) pareiga – prižiūrėti, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas savivaldybės turtas bei vykdomas savivaldybės biudžetas. Šią nuostatą įgyvendiname atlikdami finansinį (teisėtumo) ir veiklos auditą, teikdami išvadas savivaldybės tarybai bei atlikdami kitas kontrolės funkcijas. Institucijos veikla grindžiama nepriklausomumo, teisėtumo, viešumo, objektyvumo ir profesionalumo principais. Savivaldybės kontrolieriaus įgaliojimai ir pareigos, Tarnybos funkcijos yra reglamentuotos Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme. Įstaigos atsiradimo ištakos siekia 1990 metus, kada Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba nutarė: „Savivaldybės finansinių ir materialinių išteklių naudojimo teisėtumui, tikslingumui ir efektyvumui, taip pat savivaldybės turto apsaugai kontroliuoti steigama Tarybos kontrolės tarnyba, kurios veiklą reglamentuoja įstatymai“. Taigi šie metai, už kuriuos atsiskaitome, yra jubiliejiniai - Tarnyba jau 25 metus yra bendruomenės vertybių sargyboje ir dirba tam, kad savivaldybės finansai ir turtas būtų naudojami teisėtai, racionaliai, skaidriai.

Darbo organizavimas ir panaudoti ištekliai

Asignavimų dydį Tarnybai nustato ir skiria savivaldybės taryba. Buhalterinę apskaitą tvarko ir atskaitomybę rengia savivaldybės administracijos centralizuotos buhalterinės apskaitos skyrius. Tarnyboje dirba du darbuotojai: savivaldybės kontrolierius (įstaigos vadovas) ir vyriausiasis specialistas. Tarnybai skirti biudžeto asignavimai 2015 metams sudarė 36,6 tūkst. Eur, faktiškai tiek gauta ir panaudota. 2015 metais dalyvavome 3 mokymo priemonėse, kurių bendra mokymo trukmė – 36 akademinės valandos, iš jų biudžeto lėšomis – 20, ES lėšomis – 16 akademinė valandų. Tarnyboje 2015 metais užregistruota 19 gautų dokumentų, išsiųsti 43 raštai, parengti 9 kontrolierės įsakymai veiklos klausimais, 3 – atostogų, 1 – personalo klausimais, išduoti 7 pavedimai atlikti auditus, tikrinimus, tyrimus. Įstaigoje buvo priimami interesantai, atliekamas aiškinamasis darbas, prevencija, teikiama informacija raštu ir žodžiu, vykdomi kiti darbai.

Veiklos planas ir jo vykdymas

Tarnybos veiklos planas rengiamas vadovaujantis patvirtintu Rokiškio rajono savivaldybės strateginiu veiklos planu, Tarnybos veiklos plano sudarymo taisyklėmis, jam pritarta Rokiškio rajono savivaldybės tarybos kontrolės komitete. Veiklos plane numatyti darbai suplanuoti taip, kad būtų užtikrintas teisės aktuose Tarnybai nustatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimas. Finansinio (teisėtumo) audito programai skirta 210 darbo dienų arba 75 proc. viso darbo laiko išteklių, nes šio audito pagrindu teikiamos išvados savivaldybės tarybai dėl svarbiausių savivaldybės ataskaitų, savivaldybės biudžeto lėšų bei turto naudojimo. Veiklos audito programai skirta 50 darbo dienų arba 18 proc., kitoms kontrolės funkcijoms atlikti (skolinimosi vertinimui, skundų ir prašymų tyrimui, kitiems tikrinimams) – 20 darbo dienų arba 7 proc. darbo laiko išteklių. Tarnyba savo veikla siekia prisidėti prie savivaldybės misijos vykdymo, stengdamasi efektyviai vykdyti jai skirtas funkcijas. Tarnyba dalyvauja vykdam Rokiškio rajono savivaldybės strateginio veiklos plano programą „Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo programa“, įgyvendinant tikslą – didinti savivaldybės veiklos organizavimo ir funkcijų įgyvendinimo efektyvumą, uždavinį – užtikrinti savivaldybės darbo organizavimą, ir vykdo priemonę – Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos darbo organizavimas.

Vykdam veiklos planą, per metus atlikti (baigti) 7 auditai (tikrinimai, tyrimai), pradėtas (nebaigtas) 1 auditas, parengtos 5 išvados tarybai bei pateikta tarybai Tarnybos veiklos 2014 metų ataskaita. Veiklos plano vykdymas svarstytas savivaldybės tarybos kontrolės komiteto posėdžiuose.

Tarnybos veiklos rezultatai viešinami Rokiškio rajono savivaldybės interneto svetainėje www.rokiskis.lt.

Išvados savivaldybės tarybai

2015 metais pateikėme penkias išvadas savivaldybės tarybai:

- dėl Rokiškio rajono savivaldybės 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo rinkinių bei dėl savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo;
- dėl 638660 eurų ilgalaikės paskolos ėmimo;
- dėl 202734 eurų ilgalaikės paskolos perskolinimo;
- dėl 4439874,88 eurų ilgalaikės paskolos perskolinimo;
- dėl Rokiškio rajono savivaldybės trumpalaikės paskolos iš valstybės biudžeto ėmimo finansinio pagrįstumo.

Išvadoje dėl Rokiškio rajono savivaldybės 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo rinkinių bei dėl savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo pareiškėme tris sąlygines nuomones: nuomonė dėl savivaldybės 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio sąlygota dėl 12 dalykų, nuomonė dėl biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sąlygota dėl vieno dalyko, nuomonė dėl savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams sąlygota dėl 6 dalykų. Išsamiau pateikta šios ataskaitos dalyje „Finansinis (teisėtumo) auditas“.

Išvadose dėl skolinimosi pareiškėme teigiamas nuomones. Savivaldybės skolinimosi limitai bei Rokiškio rajono savivaldybės įsipareigojimų likutis suteikė galimybę savivaldybei imti naują paskolą ir ją naudoti investicijų projektams, finansuojamiems iš Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės paramos, įgyvendinti bei perskolinti turimas paskolas. Savivaldybė taip pat pagrįstai galėjo prašyti iš valstybės biudžeto trumpalaikės paskolos laikinam pajamų trūkumui padengti ir naudoti ją biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui ir socialinio draudimo įmokoms mokėti.

Finansinis (teisėtumo) auditas

Finansinio (teisėtumo) audito tikslas - įvertinti audituojamo subjekto finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių ir (ar) kitų ataskaitų duomenų, taip pat valstybės ir savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumą ir jų naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams bei pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Tarnyba atliko Rokiškio rajono savivaldybės 2014 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio auditą.

Audito metu buvo vertintas konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys, kuris apima visą viešąjį sektorių (36 biudžetines įstaigas, 2 savivaldybės fondus ir 3 viešąsias sveikatos įstaigas). Šio ataskaitų rinkinio duomenimis, ilgalaikis ir trumpalaikis turtas metų pabaigoje sudarė 86610,6 tūkst. Eur, finansavimo sumos – 45637,4 tūkst. Eur, įsipareigojimai – 13615,8 tūkst. Eur. Savivaldybės viešojo sektoriaus būklę charakterizuojantis rodiklis – grynasis turtas – metų pabaigoje sudarė 27357,4 tūkst. Eur. Pagrindinės veiklos rezultatas - 74,8 tūkst. Eur deficitas, grynasis (galutinis) deficitas – 312,7 tūkst. Eur. Visose reikšmingose ir rizikingose srityse atliktos audito procedūros.

Audito metu nustatyti duomenų iškraipymai finansinių ataskaitų straipsniuose:

- ilgalaikio turto vertė sumažinta 35,6 tūkst. Eur (0,04 proc.), be to, negalėjome įsitikinti 19713,1 tūkst. Eur (24,2 proc.) ilgalaikio turto likučio teisingumu;
- per vienerius metus gautinos sumos padidintos 8,9 tūkst. Eur (0,2 proc.), be to, negalėjome įsitikinti 41,0 tūkst. Eur (0,8 proc.) gautinų sumų likučio teisingumu;
- finansavimo sumos sumažintos 35,6 tūkst. Eur (0,1 proc.), be to, negalėjome įsitikinti 12803,1 tūkst. Eur (28,1 proc.) finansavimo sumų likučio teisingumu;
- grynasis turtas sumažintas 8,9 tūkst. Eur (0,03 proc.), be to, negalėjome įsitikinti 6951,1 tūkst. Eur (25,4 proc.) grynojo turto likučio teisingumu;
- pajamos iš dividendų 75,4 tūkst. Eur pateiktos ne finansinės ir investicinės veiklos rezultate, bet pagrindinės veiklos pajamose;
- negalėjome įsitikinti nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudų 66,9 tūkst. Eur bei tiek pat grynojo perviršio likučio teisingumu;

- pinigų srantai 151,4 tūkst. Eur išmokų dalyje padidinti, o investicinės veiklos – atitinkamai sumažinti.

Vertindami savivaldybės finansinį stabilumą ir veiklos tęstinumą, skaičiavome savivaldybės viso viešojo sektoriaus ilgalaikio mokumo rodiklius, o vertindami finansinę būklę – trumpalaikio mokumo rodiklius. Ilgalaikio mokumo rodikliai rodo, kad savivaldybė gali tęsti veiklą ir vykdyti įsipareigojimus, o trumpalaikio mokumo rodikliai rodo ribinę situaciją (kuriuos peržengus būtų laikoma, kad nebegalės atsiskaityti už savo trumpalaikius įsipareigojimus), tačiau, palyginti su praėjusiais metais, rodikliai išliko stabilūs (nesikeitė). 2014 metų tiek pagrindinės veiklos, tiek galutinis rezultatas yra neigiamas, tačiau, palyginti su praėjusiais metais, deficitas mažėjo, šis pokytis rodo teigiamas tendencijas. Audito metu nustatytos konkrečios klaidos savivaldybės mokumo rodikliams įtakos neturėjo, tačiau negalime pasakyti, kaip galėtų keistis rodikliai dėl tų duomenų, kurių teisingumo negalėjome patvirtinti.

Audito metu vertinome ir konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį, kurio duomenimis, savivaldybės biudžeto pajamos sudarė 23705,2 tūkst. Eur, apyvartos lėšos – 114,7 tūkst. Eur, skolintos lėšos – 615,9 tūkst. Eur, išlaidos 24126,7 tūkst. Eur. Biudžeto lėšos buvo skirtos 56 asignavimų valdytojams (36 biudžetinėms įstaigoms, 20 savivaldybės administracijos padalinių) 6 programoms vykdyti. Daugiausia lėšų panaudota darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui – 60 proc. visų išlaidų, socialinėms išmokoms – 15,2 proc., prekių ir paslaugų naudojimui – 13,8 proc., turtui įsigyti (investicijoms) – 5,9 proc., visoms kitoms – 5,1 proc. visų išlaidų. Visose reikšmingose ir rizikingose srityse atliktos audito procedūros. Audito metu nustatyta, kad 115,8 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto asignavimų, skirtų dalininko kapitalui didinti, neteisingai suplanuota ir pateikta ne turto įsigijimo, o išlaidų straipsniuose, kitų reikšmingų pastebėjimų dėl pateiktų vertinti ataskaitų rinkinio duomenų neturėjome.

Audito metu taip pat vertinome ir savivaldybės biudžeto lėšų bei turto valdymą ir naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams. Audito metu nustatyta, kad, pažeidžiant teisės aktus, panaudota 59,1 tūkst. Eur, arba 0,2 proc. biudžeto asignavimų, neapskaityta 35,6 tūkst. Eur sukurto ilgalaikio turto. Pažeidimų nustatyta Rokiškio rajono savivaldybės administracijos Finansų skyriuje, Statybos ir infrastruktūros plėtros skyriuje, Rokiškio krašto muziejuje.

Audito ataskaita kartu su išvada teikta savivaldybės tarybai, priimant sprendimą dėl Rokiškio rajono savivaldybės 2014 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių. Audito ataskaita svarstyta Kontrolės komitete.

Veiklos auditas

Veiklos auditas - tai audituojamo subjekto viešojo ir vidaus administravimo veiklos vertinimas ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu bei veiklos tobulinimo galimybių atskleidimas.

Vykdydama veiklos planą, Taryba atliko vieną veiklos auditą ir vieną išankstinį tyrimą.

Šiais metais atliktas (baigtas) veiklos auditas – Programos „Rajono infrastruktūros objektų priežiūra, plėtra ir modernizavimas“ įgyvendinimas. Programos įgyvendinimas yra vertinamas rezultatyvumo požiūriu. Nes programos tikslo įgyvendinimas matuojamas rezultato vertinimo kriterijumi, t. y. nauda, kurią gauna tiesiogiai naudos gavėjai. Ar galėjome, atlikę auditą, pasakyti, kad Rajono infrastruktūros objektų priežiūros, plėtros ir modernizavimo programa įgyvendinta rezultatyviai? Ne, nes:

- planavimo sistema savivaldybėje turi esminių trūkumų: strateginis veiklos planas buvo formuojamas remiantis patvirtintu savivaldybės biudžetu, o turėtų būti atvirkščiai. Dėl to nustatyti uždaviniai ir priemonės kartais niekuo nepagrįstos ar formuojamos, kaip programą vykdančių struktūrinių padalinių funkcijos, nes tiesiog priderinamos faktiniam finansavimui;

- rajono infrastruktūros objektų priežiūros, plėtros ir modernizavimo programos koordinatoriaus sudarytoje metinėje ataskaitoje nėra visų reikiamų duomenų apie rezultato rodiklius, todėl ataskaitų vartotojai negali matyti, ar pasiektas programos rezultatas;

- ataskaitoje pateikti duomenys apie panaudotus asignavimus – netikslūs (neatitinka apskaitos duomenų);

- 2014 m. neįgyvendintos dvi planuotos priemonės. Vienos iš jų įgyvendinimas perkeltas ateinantiems metams, kita – „Socialinio būsto plėtra, pritaikant socialiniam būstui patalpas Rokiškio mieste Vytauto g. 39“ neįgyvendinta visai (nutrauktas projektas), nors jos įgyvendinimui panaudota 18,3 tūkst. Eur savivaldybės lėšų, iš jų į Europos Sąjungos struktūrinius fondus gražinta 11,7 tūkst. Eur.

Kaip jau minėta, atliktas ir išankstinis tyrimas apie savivaldybės galimybes užtikrinti racionalų, taupų ir atsakingą savivaldybės išteklių naudojimą bei savivaldybės įsiskolinimų mažinimą, kurio metu išanalizuota ir apibendrinta kitų auditų metu sukaupta informacija. Šio tyrimo metu nustatytos veiklos problemos (rizikos) šiose srityse: strateginis planavimas ir savivaldybės biudžeto formavimas; savivaldybės biudžeto lėšų skyrimas ne svarbiausioms savivaldybės funkcijoms; nesusigražintos (išaldytos) savivaldybės lėšos; žalos atlyginimas; nemažėjantys savivaldybės įsiskolinimai. Pagrindinio tyrimo nutarėme neatlikti, kadangi problemos aiškios, jas rekomenduota spręsti.

Rekomendacijų įgyvendinimas, pažeidimų šalinimas

Labai svarbu, kad mūsų atliekami auditai būtų naudingi bendruomenei, darytų teigiamą įtaką savivaldybės finansų sistemai. Siekiame, kad nustatyti pažeidimai būtų šalinami iš karto. Rekomendacijas teikiame nuolat – tiek žodžiu, tiek raštu, tiek audito metu, tiek jį atlikus. 2015 metais auditų metu buvo nustatyta 40 teisės aktų pažeidimų, iš jų 22, arba 55 procentai (pernai buvo – 61,5), nustatytų pažeidimų ištaisyta jau audito metu. Raštai dėl audito metu nustatytų dalykų išsiusti 15 įstaigų ir institucijų. Neištaisytiems pažeidimams bei kitiems trūkumams pašalinti pateiktos rekomendacijos audito ataskaitose, iš kurių įgyvendinta (įgyvendinama) 88,9 proc. (pernai buvo – 92,9) pateiktų rekomendacijų. Pažymėtina, kad daugiau rekomendacijų buvo teikta veiklos efektyvumui didinti.

Įgyvendinant teiktas rekomendacijas, šalinant teisės aktų pažeidimus bei siekiant pažangos savivaldybės finansų sistemoje, pasiekta:

- Savivaldybės biudžetas pradėtas formuoti remiantis patvirtintu strateginiu veiklos planu (iki šiol buvo atvirkščiai).
- Sumažintas savivaldybės kreditinis įsiskolinimas.
- Savivaldybės išde, atlikus metinę inventorizaciją, patikslintos gautinos sumos iš žemės nuomos mokesčio.
- Atliktas abejotinių (neatgautinų) sumų nuvertėjimas: mirusių asmenų žemės mokesčio už valstybinę žemę įsiskolinimas 5744,56 Eur išskeltas į nuvertėjimo ir nurašytų sumų atidėjinių sąnaudų sąskaitą, kuri metų gale neuždaroma.
- Gauti dividendai apskaityti finansinės ir investicinės veiklos pajamose.
- Iš Statybos ir infrastruktūros plėtros skyriaus nebaigtos statybos objektų grupės iškelta (perduota) baigtų statybos objektų už 690252,12 Eur ir jiems pradėtas skaičiuoti nusidėvėjimas.
- Jūžintų ir Kazliškio seniūnijose pritaikyti teisingi nusidėvėjimo normatyvai bei perskaičiuotos nusidėvėjimo sąnaudos nuo 2010 metų - jos sumažėjo 126980,14 Eur.
- Apskaitytas Rokiškio kūno kultūros ir sporto centro 35560,9 Eur ilgalaikis turtas (stogo remontas).
- Rokiškio krašto muziejuje apskaitytas 420,5 Eur ilgalaikis turtas (kompiuterinės programos įsigijimo savikaina padidinta programos paleidimo išlaidomis).
- Rokiškio pagrindinėje mokykloje apskaitytas 1508,6 Eur ilgalaikis turtas (kompiuteriai).
- Rokiškio turizmo ir tradicinių amatų informacijos ir koordinavimo centre reglamentuotas kasos darbo organizavimo ir kasos operacijų atlikimas, patikslinti įstaigos darbuotojų pareiginiai nuostatai, sudarytos visiškos materialinės atsakomybės sutartys.
- Ištaisytos kitos klaidos įstaigų apskaitoje, ataskaitose, veikloje.

Nors daug kas padaryta, tačiau liko ir spręstinių klausimų. Paminėtini šie:

-neparengtas ir nepateiktas savivaldybės tarybai tvirtinti vietinės reikšmės kelių sąrašas; audito metu negalėjome įsitikinti, kad vietinės reikšmės kelių likutis, nurodytas ataskaitoje(18022,7 tūkst. Eur), yra teisingas, nes nėra patvirtinto vidaus ir vietinės reikšmės kelių sąrašo, kaip tai įpareigoja padaryti Lietuvos Respublikos kelių įstatymas;

- ne visi baigti statybos objektai iškelti iš nebaigtos statybos objektų grupės: muzikos mokyklos nebaigtos statybos likutyje liko apskaityta 23,2 tūkst. Eur naudojamų patalpų, nes nesutvarkyti objekto priėmimo dokumentai.

Bendradarbiavimas

Pagal pasirašytą susitarimą intensyviai bendradarbiauome su Valstybės kontrole. Mes turime naudotis atliktu vieni kitų darbu, nes: Valstybės kontrolė, teikdama Seimui išvadą dėl Nacionalinio ataskaitų rinkinio, turi gauti užtikrinimą, kad savivaldybių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių auditai yra atlikti tinkamai ir kokybiškai; Kontrolės ir audito tarnyba, teikdama išvadą savivaldybės tarybai dėl pateikto tvirtinti savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo, turi užtikrinti, kad finansinio (teisėtumo) audito metu buvo įvertintos visos savivaldybėje nustatytos klaidos ir pažeidimai. Todėl deriname pozicijas jau planavimo procese: Tarnybos finansinio audito strategija derinta su Valstybės kontrolės audito savivaldybėse strategija.

Daug bendradarbiaujame su Savivaldybių kontrolierių asociacija, kurios dėka mūsų Tarnybų darbuotojai nuolat kelia kvalifikaciją seminaruose, skirtuose specialiesiems ir profsiniams gebėjimams tobulinti, nes pavieniui tai padaryti būtų sudėtingiau. Taip pat nuolat gauname informaciją apie Europos regioninių išorinio finansų audito institucijų organizacijos (EURORAI), kurios narė yra asociacija, veiklą ir mokymus, kur ne visi turime galimybę nuvykti.

Tarnybos strateginis partneris savivaldybės taryboje – Kontrolės komitetas, kuriame yra svarstomi mūsų veiklos planai, jų vykdymas, auditų rezultatai. Atsižvelgiame į Kontrolės komiteto pasiūlymus rengiant veiklos planą.

Stengiamės geranoriškai bendradarbiauti su visomis institucijomis, kurių veikla yra susijusi su Kontrolės ir audito tarnybos veikla bei su visais mūsų audituojamais subjektais.
